

Klaas Steendam en Martje Dijkhuis

Met de Rijndam naar Amerika

Bij mijn onderzoek zocht ik ook naar andere bronnen van informatie. Als reactie op een vraag wat mijn vader nog wist over Klaas Steendam mailde hij mij het volgende: ‘Woonde in Polen, vlak tegen de dijk, aldus Pieter Steendam (1931). Voor de Kerst heb ik nog gebeld met mijn tante Martje in Middelstum, met een leeftijd van 86 jaar , maar nog goed bij verstand. Ik vroeg of Opa klaas een keuterboertje was. Nou die had maar een klein stukje land, met een of twee koeien, een varken en wat kippen Mijn vraag: Waar leefden die mensen dan van? Bij de zomerdag werken bij de boer, en ‘s winters moesten ze zichzelf redden van wat ze verbouwd hadden. Het was een gezin met tien kinderen. Het zal wel krap geweest zijn, daarom gingen drie kinderen emigreren naar Amerika. Volgens tante hadden ze het daar ook maar gewoon, ze zijn nooit weer over geweest. Toen hun vader in 1938 was overleden bleek dat er nog een paar centen over waren en daar verwonderden die Amerikanen zich wel over omdat, toen ze weggingen, het maar arm was. Aldus het verhaal van mijn tante Martje, verkregen via mijn vader, Pieter Steendam’

Terwijl de golven onder de Rijndam groter en rustiger werden verdween de kust van Holland langzaam uit het zicht. Met bijna 2.300 passagiers aan boord was dit pronkstuk van de Holland Amerika Lijn op weg naar Ellis Island, de poort van Amerika. Op donderdag 13 maart 1902 was het van de Wilhelminakade te Rotterdam vertrokken voor de grote overtocht die tien dagen

zou duren. Het was nog maar een jaar geleden dat de Rijndam van de werf was gegleden¹.

Tot de passagiers behoorden ook de broers Willem en Pieter Steendam en hun pas getrouwde zuster Trijntje samen met haar man Klaas Reens. Ongeveer twee weken eerder, op 27 februari, waren Klaas en Trijntje in het huwelijk getreden. Willem, Pieter en Trijntje kwamen uit Spijk, een klein boerendorp in Groningen, waar hun ouders, Klaas Steendam en Martje

Dijkhuis, woonden. Nu waren ze met de Rijndam op weg naar Grand Rapids in Amerika, een lange reis.

¹ De S.S. Rijndam, gebouwd in 1901, zou tot 1929 in de vaart blijven. Het schip met een gewicht van 12.527 brt. bood plaats aan 283 personen eerste klas, 252 personen 2^e klas en 1928 3^e klas passagiers.

Op de 'list or manifest of alien immigrants' moesten voor elke passagier heel wat zaken worden vastgelegd over 21 kolommen. Na het volgnummer (kol. 1) werden genoteerd naam, leeftijd, sekse, gehuwd of vrijgezel en beroep (kol. 2 t/m 6). Vervolgens werd genoteerd wat iemands taalvaardigheid was, uitgesplitst naar lezen en schrijven (kolom 7). Bij het invullen volgde vaak een Yes door beide kolommen heen geschreven. Dan kwam nationaliteit (kol. 8) en vervolgens werden plaats en land van herkomst alsook plaats van vestiging in Amerika vastgelegd (kol. 9–11). Daarna kon worden aangegeven of iemand een ticket voor de uiteindelijke bestemming had, door wie de reis was betaald, en hoeveel geld men had bij binnenkomst (kol. 12–14).

afkomst en bestemming vastgelegd.

Voor Willem en Pieter was deze info als volgt: 26 resp 23 years, single, farmer, yes (able to read), Netherl, Spijk Gr, Dutch, Grand Rapids. Voor Klaas en Trijntje: 27 resp 17, married, farmer resp wife, yes (able to read), Holland, Spijk Gron, Dutch, Grand Rapids Mich.

Elke volledig ingevulde pagina met maximaal 30 namen is aan de andere kant van het blad voorzien van een 'affidavit'. Dat is een door een beëdigde functionaris getekende verklaring. De tekst begint als volgt: *Affidavit of the Master or Commanding Officer, or First or Second Officer. I, H.C. v/d Zee, Master of the Str. Rijndam from Rotterdam, Netherland, do solemnly, sincerely and truly swear that I have made a personal examination of each and all of the passengers, thirty in number, named on the foregoing List or Manifest, and that I have Caused the surgeon of said vessel, sailing therewith, or the Surgeon employed by the owners thereof, to make a physical examination of each of said passengers*

Zoals gezegd kwamen de twee broers, zus en zwager na twee weken varen aan bij Ellis Island. Rechts op foto Ellis Island Dining Room uit 1902: zouden ze hiertussen zitten? Sinds 1845 zijn tal van Gereformeerden, later Afgescheidenen geheten, naar Noord-Amerika vertrokken, omdat zij hier in het land hun godsdienstplichten volgens hun eigen overtuiging niet onbelemmerd konden uitoefenen. Zij trokken vooral naar Michigan, Illinois, Wisconsin, Ohio, Minnesota, Iowa, Kansas, Dakota, Nebraska en New-Jersey, stichtten er o.a. de bijna nog uitsluitend Nederlandsche stad Holland-Michigan en allerlei dorpen met de naam van Nederlandsche provincies: Utrecht, Zeeland, Drenthe, Overijssel, enz. In het nabijgelegen Grand-Rapids alleen leven nog bijna 30,000 Hollanders bijeen. In totaal wonen er in de Verenigde Staten meer dan een kwart miljoen Nederlanders.

Willem, Pieter en Trijntje hadden afscheid van hun ouders en broers en zussen moeten nemen. Ze kwamen uit een hecht gezin. Klaas Steendam en Martje Dijkhuis waren beiden nog goed gezond. Ze vertrokken in het jaar waarin hun ouders 30 jaar getrouwd zouden zijn (op 23 november). De dag voor het vertrek was vader Klaas jarig geweest, hij was 57 jaar oud geworden.

Hoe verging het de emigranten? Willem overleed in februari 1965, 89 jaar oud. Bij zijn overlijden werd een dienst gehouden vanuit de Zaagman Memorial Chapel door Pastor Harvey Krogh Jr. Pieter zou later terugkeren naar Nederland. Hij overleed op zaterdag 19 april 1969 in Spijk, 90 jaar oud. Het huwelijk van Trijntje en Klaas heeft meer dan 55 jaar geduurd. Op vrijdag 21 februari 1958 overleed Klaas in Grand Rapids, Kent County, Michigan, USA, hij was toen 83 jaar oud. Katherine, zoals Trijntje in Amerika genoemd werd, overleed 8 jaar later, op maandag 4 mei 1964, in Grand Rapids, op de leeftijd van 79 jaar.

Klaas Steendam

Uit welk gezin kwamen de broers en hun zus? Vader Klaas Steendam werd geboren op woensdag 12 maart 1845 in Spijk, zoon van Hendrik Harms Steendam en Abeltje Sikkes Zigterman. Hendrik en Abeltje, een wees resp. weduwe, waren op 12 september 1834 met elkaar in het huwelijk getreden en hadden zeven kinderen gekregen. Abeltje had ook nog haar dochter Elizabeth uit haar eerdere huwelijk met Aike Pieters Vos.

Klaas was vernoemd naar de grootvader van Abeltje, Klaas Harms, die gehuwd was met Abeltje Sikkens. Het leek aanvankelijk of Klaas de jongste zou blijven. Want nadat in de jaren 1835 tot 1845 zes kinderen geboren waren in het gezin van Hendrik en Abeltje, bleef een volgende zwangerschap uit. Abeltje werd ouder, was inmiddels royaal de veertig gepasseerd en niemand rekende nog op een volgende zwangerschap. Maar toen Abeltje 45 jaar was raakte ze onverwachts opnieuw in verwachting, en een dochter werd geboren. Klaas is negen jaar oud als op woensdag 16 augustus 1854 zijn zusje Elizabeth wordt geboren, vernoemd naar de grootmoeder van Hendrik, Elizabeth Harms Vegter, en daarmee ook naar de oudste zus van Hendrik. Met de geboorte van Elisabeth was Klaas na negen jaar

niet meer de jongste van het gezin. Deze situatie duurde niet lang. Want de kleine Elizabeth overleed, drieënhalf jaar oud, op dinsdag 16 maart 1858. Vader Hendrik en moeder Abeltje staan voor de tweede maal aan een kindergraf. Ruim twintig jaar nadat ze hun 11 dagen oude baby Harm hadden moeten begraven, moeten ze nu samen met de kinderen afscheid nemen van Elizabeth. En weer is de nu dertienjarige Klaas de jongste in het gezin. Niet lang daarna bracht een andere Elizabeth vreugde in het gezin. Want anderhalf jaar later huwde Sikke, de oudste broer van Klaas, met Elizabeth Wester, 25 jaar, dochter van Hendrik Klaas Jans Wester en Aaltje Tjaarts Hoeksema.

Martje Dijkhuis

De moeder van Klaas was Martje Dijkhuis, dochter van Willem Pieters Dijkhuis en Frouwke Foekes de Haan. Zij was de middelste van drie kinderen. Haar oudste broer, Pieter, werd geboren op 3 maart 1850. Vervolgens werd Martje geboren, op zaterdag 14 augustus 1852. Een paar jaren later was haar moeder weer zwanger, en werd haar zus Klaaske geboren, omstreeks 1855. Op 1 maart 1855 overlijdt de moeder van Martje, waarschijnlijk in het kraambed, ze werd niet ouder dan 34 jaar. Martje zelf is twee jaar wanneer haar moeder overlijdt, ze zal haar niet gekend hebben. Martje groeit dus op zonder moeder, samen met haar broer en zusje. Wanneer Martje 17 jaar is hertrouwt haar vader, met Trijntje Karsies uit Leermens, een dochter van Derk Jan Karsies en Geertien Jans Bos. Later, Martje is dan al 39 jaar, zal haar vader voor de derde maal huwen, met Jacoba Meijer, een dochter van Hendrik Jacobus Meijer en Gepke Folkerts Kuiper.

De grootouders van Martje van vaderszijde zijn Pieter Jans Dijkhuis en Klaaske Jans Pastoor. Klaaske Jans was al bijna 4 maanden zwanger toen ze huwde met Pieter Jans, op 4 mei 1815. Op 30 oktober van dat jaar werd Diewerke geboren. Willem Pieters, is de derde uit dit gezin met 6 kinderen. Pieter Jans wordt bij zijn huwelijk *boerenknecht* genoemd. Bij de huwelijken van de kinderen wordt zijn beroep stevast omschreven als *daglooner*, bij het huwelijk van de jongste is hij inmiddels overleden en wordt zijn beroep niet meer vermeld.

De grootouders van Martje van moederszijde zijn Fouke Jans de Haan en Martje Jans Tuuk. Zij waren op 24 december 1816 gehuwd, en kregen ten minste zes kinderen. Hendrik, de oudste, was nu bijna een jaar getrouwd met Rientsje Elizabeth Pastoor. Ze hadden nog geen kinderen, maar Trijntje had het gevoel dat het wel eens niet lang meer kon duren. Abeltje, de derde uit

het gezin, was gehuwd met neef Klaas de Haan, de zoon van tante Anje Steendam en oom Jans de Haan, in 1896. De jongere broers en zussen waren nog thuis. Frouwke vond het maar niks, dat haar broers en zus juist nu naar Amerika vertrokken. Ze zou drie dagen later 16 jaar worden, op 16 maart. En dan waren er nog Sikke Harm, 14 jaar, Klaas, bijna 12 jaar oud, en de jongste, Anje, zij moest nog zeven worden.

De grootouders leefden niet meer. Zowel de Steendams als de Dijkhuizen waren overleden. Door het vertrek van Willem, Pieter en Trijntje naar Grand Rapids kwam er ruimte thuis. Want groot woonden ze niet, daar in Polen. Het kleine huisje was vol met al die mensen. ligging en foto. als boerenknecht hadden ze het niet breed. Een paar koeien, een varken.

Het huis

Klaas was landbouwer, boerenknecht of dagloner. Hij trouwde, 27 jaar oud, op zaterdag 23 november 1872 in Bierum met Martje Dijkhuis, 20 jaar oud, uit Spijk. Hier ergens het verhaal invlechten van [de smokkelaar uit Woldendorp](#), ook in eigen map.

Op de foto staan Klaas en Martje Dijkhuis, samen met dochter Annie/Anje, die later in Hoogeveen zou gaan wonen. Dochter Anje werd geboren op 13 mei 1895, de foto zal rond de eeuwwisseling gemaakt zijn. Op de achtergrond staat de boerderij te Polen, links van de weg, ertegenover rechts woonden later dochter Abeltje samen met haar man Klaas de Haan.

Prachtige foto's van Klaas Steendam

Gezin

Klaas en Martje kregen elf kinderen. Hendrik was de oudste, hij werd geboren op donderdag 21 augustus 1873 in Spijk. Over zijn opgroeien, huwelijk, kinderen en werk is elders meer te vinden. Na Hendrik kwam Willem, geboren op zaterdag 20 maart 1875. Willem zou later samen met Pieter en Trijntje naar Amerika emigreren. Na de geboorte van deze twee zoons werd op zaterdag 6 januari 1877 dochter Abeltje geboren. Toen zij 19 jaar was trouwde ze in Bierum met Klaas de Haan, een dagloner, 25 jaar oud. De huwelijksdatum was vrijdag 8 mei 1896. Abeltje is overleden op zaterdag 6 mei 1950 in Spijk, 73 jaar oud. Klaas de Haan, geboren op zondag 4 september 1870 in Spijk als zoon van Jans de Haan en Anje Steendam overleed op vrijdag 14 september 1951 in Groningen, 81 jaar oud.

Ruim een jaar later werd weer een zoon geboren, op woensdag 5 juni 1878, die de naam Pieter kreeg. Ook Pieter vertrok naar Amerika, samen met zijn oudere broer Willem en zijn jongere zus Trijntje. In tegenstelling tot hen keerde Pieter terug naar Nederland. Pieter is overleden op zaterdag 19 april 1969 in Spijk, hij werd 90 jaar oud. Na Pieter werd de kleine Sikke geboren, op woensdag 7 juli 1880. Hij zou niet groot worden. Sikke overleed op donderdag 24 augustus 1882 in Spijk, net twee jaar oud. Het overlijden van Sikke zal diep ingegrepen hebben.

Bijna twee jaar na het overlijden van de kleine Sikke wordt weer een dochter geboren, de tweede, een zus van Abeltje. Trijntje werd geboren op zondag 25 mei 1884 in Spijk. Zoals eerder gezegd bij Willem en Pieter zou ook Trijntje naar Amerika emigreren. Vlak voor de overtocht was ze in het huwelijk getreden met Klaas Reens, 27 jaar oud. Ze huwden op donderdag 27 februari 1902, het was blijkens het aktenummer het eerste huwelijk van dat jaar. Klaas werd geboren op dinsdag 26 januari 1875 in Uithuizermeeden als zoon van Freerk Reens en Dieuwerte Pieterman. Trijntje was nog maar 17 jaar toen ze huwde. Maar men wilde niet dat ze ongehuwd op reis ging met Klaas. Ruim twee weken na de huwelijksluiting zouden

Klaas en Trijntje vanaf de Wilhelminakade in Rotterdam vertrekken met de Rijndam richting Amerika. Zij zouden daar blijven, en daar begraven worden.

En toen werd Frouwke geboren, op dinsdag 16 maart 1886 in Bierum. Frouwke is overleden in 1971, 85 jaar oud. Frouwke trouwde, 27 jaar oud, op donderdag 8 mei 1913 in Bierum met Bernardus Bos, 25 jaar oud. Bernardus werd geboren in 1888 in Appingedam, hij was een zoon van Geert Bos en Jantje Emmelkamp. Daarna kwam Sikke Harm, geboren op donderdag 15 december 1887 in Spijk. Sikke Harm overleed op donderdag 9 april 1987, 99 jaar oud. Sikke Harm trouwde, 27 jaar oud, op vrijdag 17 september 1915 in Bierum met Kornelia Dijkhuis, 33 jaar oud, geboren in 1882 in Bierum, dochter van Engbert Dijkhuis en Hemke Mulder. Kornelia is overleden op vrijdag 30 december 1960, 78 jaar oud.

Op zondag 30 maart 1890 werd in Spijk Klaas geboren. Klaas overleed op vrijdag 30 oktober 1964, 74 jaar oud. Hij trouwde, 26 jaar oud, op donderdag 11 mei 1916 in Nieuwolda met Derktje Bleeker, 27 jaar oud, geboren in 1889 in Holwierde, dochter van Harm Bleeker en Mientje Omta. Derktje is overleden op donderdag 6 maart 1980, 91 jaar oud. Daarna werd Martje geboren, op vrijdag 22 juli 1892. Martje heeft nog geen twee maanden geleefd. Precies zeven weken na haar geboorte, opnieuw op een vrijdag, overleed Martje. Het was 9 september 1892. Niet bekend is waar Martje werd begraven.

En op maandag 13 mei 1895 was het opnieuw feest, vanwege de geboorte van dochter Anje. Anje is overleden op vrijdag 26 augustus 1983 in Hoogeveen, 88 jaar oud. Anje trouwde, 43 jaar oud, op donderdag 27 april 1939 in Bierum met Bernard Hendriks Steendam, 44 jaar oud. Hij was familie van haar. Want Bernard Hendriks werd geboren op woensdag 5 september 1894 in Uithuizermeeden als zoon van Hendrik Steendam en Hilje Oosterhuis. Deze Hendrik was de zoon van oom Sikke Steendam en dus een volle neef van Anje. Dus de oom van Anje was de

grootvader van Bernard! Bernard en Anje kregen geen kinderen. Bernard Hendriks is overleden op maandag 8 januari 1973 in Hoogeveen, 78 jaar oud. Hij was landbouwer van beroep. Tien jaar later, op 26 augustus 1983 zou ook Anje overlijden, zij werd 88 jaar.

Het graf van Klaas Steendam en Martje Dijkhuis is te vinden op de begraafplaats in Spijk. Klaas is overleden op zaterdag 4 juni 1938 in Spijk, 93 jaar oud. Martje is overleden op zondag 19 april 1931 in Spijk, 78 jaar oud. Ook het graf van zijn oudste broer, Sikke Steendam en zijn eerste vrouw, Elizabeth Wester, is te vinden op deze begraafplaats. Waar ligt zijn tweede vrouw begraven, Ludiena Ekes? Mogelijk bij haar eerste man, Harmannus Meijer? Ook de dochter van broer Sikke, Aaltje Steendam gehuwd met Pieter Pothof, ligt daar begraven, net als haar broer Harm, die in leven gehuwd was met Trijntje Idema. Maar ook Abeltje, een dochter van Klaas en Martje, die gehuwd was met Klaas

de Haan is hier te vinden, evenals het graf van hun zoon Klaas de Haan, die overleed op 12.11.1918 (geen geboortedatum, doodgeboren?). Tenslotte ligt daar begraven een Sikko Hendrik Steendam, geboren 20.11.1897 en overleden 12.11.1984 ligt daar begraven. Hij was gehuwd met Grietje Bruggeman, geb 30 mei 1901 en overleden 29 juli 1974. [naziën in ander boek.] Een boeiende site is www.uitvaartspijk.nl . Een andere mooie site is www.spijkggr.tmfweb.nl